

Nunanut Allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2020
(Nunanut Allanut Nukissiuuteqarnermullu Naalackersuisoq)

Saqqummiussissut

2020-mut Nunanut Allanut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat tassaavoq ukiup kingulliup ingerlanerani nunatsinni qitiusumik pisimasunut Naalackersuisut suliniuteqarsimanerannut kiisalu qanittumi ineriartornernut sammiviliilluni takussutissiaq.

Nunarsuarmi siaruaqqasumi akuulluta inuuvugut, nunatsinniillu ungasissumi pisut ulluinnarput ilungersunangaartumik eqqorsinnaavaa. Nunarsuarmi maannakkorpiaq sumiiffimmi ataatsimi nappaalanerup nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttunngorsinnaanera nalaanneqarpoq. COVID-19-ip siaruarnerata nunarsuaq tamakkerlugu nunat eqqorpai, uagut nunarput ilanngullugu, pisunilu makkunanerpiaq nunanik tamalaanik suleqateqarneq attaveqateqarnerlu pingaarutilerujussuavoq.

Ukiumi qaangiuttumi nunani tamalaani pisut aammattaaq nunatsinnut sunniuteqarsimaqaat – soqutigisaqartut arlaqartut nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsinerminni Issittoq immikkut ukatariniarlugu erseqqissarmassuk nunarsuarmioqatitsinnit Issittoq Kalaallit Nunaallu sammineqaqqilerpoq. Soqutiginnineq tikilluaqquneqarpoq nunallu tamalaat akornanni naalackersuinikkut ingerlatsinikkut Kalaallit Nunaata sunneeqataanissaa, peqataatinneqarnissaa tamassumunngalu soqutigisaasa qulakkeerneqarnissaa sualummik pingaaruteqarpoq. Kisianni Issittumut isiginiarnerulerneq aamma unammillernartunik nassataqarpoq. Issittumi sakkulersortoqannginnissaa, suleqatigiittoqarnissaa torersumillu aaqqiissuteqartoqartarnissaa Kalaallit Nunaanniit salliuqqarpoq.

Issittormiutut Naalackersuisut pingaartippaat Issittumi inuit ukkatarineqarnissaa, tamassumunnga ilanngullugu aningaasaqarnikkut ineriartorerup qulakkeerneqarnissaa. Pituffimmi kiffartuussinissamut isumaqatigiissutip aaqqiivigineqarnissaa USA-p Kalaallit Nunaatalu attaveqatigiilluarnissaannut aqutissaavoq. Kalaallit inuussutissarsiortut Issittoq pillugu ilisimasaqartuupput, imaatigut angallannerup, silaannakkut angallannerup, sanaartorerup kiisalu kiffartuussinerni allani iluini. Taamaammat Naalackersuisut pingaartippaat kalaallit inuussutissarsiortut kiffartuussinissamut isumaqatigiissummut neqeroornissaminnut piviusorsioqartumik naapertuilluartumillu periarfissaqartinneqassasut. Aaqqiissutip akuerineqarsinnaasuunissaanut tunngavissat pingasut piviusunngortinneqassapput:

- Pituffimmut attuumassuteqassaaq
- tigussaasuullunilu malunnaataassaaq
- siunissamillu qulakkeerinnissalluni.

USA-p Nuummi sinniisoqarfitsik juuni 2020-mi ammaqqippaat. Naalackersuisut USA illoqarfiit pingaarnersatsinni tikilluaquaa, suleqatigiinnerulernissaa qilanaaraarput. Aningaasaliinerup, niuernerup ilinniartitaanerullu iluini suleqatigiinnissaa naatsorsuutigineqarpoq, tamassumunnga ilanngullugit suliniutit pillugit suleqatigiinnerit.

Nunani pingaarnertut suleqataaffigisatsinni Kalaallit Nunaata sinniisuutitaqarnissaa aammattaaq pingaaruteqarpoq. Kalaallit Nunaata nunanut allanut tunngasutigut kiffartuussinera sulit attaveqartitsinerulerpoq, tamannalu periarfissarisatsinnut unammilligassatsinnullu atatillugu suliniuteqarnitsinnut nukittorsaaajuarsinnarpoq. Misilittakkat takutippaat Kalaallit Nunaata nunani allani sinniisoqarfimminik pilersitsinermigut nammineeerluni soqutigisaminik salliussaminillu

saqqummiussisinaanera. Tamanna ilutigalugu Kalaallit Nunaata nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsinerminik aallussinerulernissaanut alloriarneruvoq pingaarutilik.

Nunatta Asiap Kangiani ataavartumik siunissarlu ungasinnerusiq isigalugu sinniisoqarfeqartariaqarnera pisariaqarlunnartutut periarfissaqartutullu Naalackersuisut nalilerpaat.

Asiap Kangiani sinniisoqarfimmik ammaanikkut nunatta Asiap Kangianut niuernikkut soqutiginninneranik aammalu minnerunngitsumik "niuernissamat ammaneranik" nunarsuarmioqatigiinnut nalunaarnerussaaq. Kalaallit aalisagaataasa Asiap Kangiani tunitsiviusartunut qulakkiikkamik niuerutigineqartalernissaat sinniisoqarfiup taamaasilluni suliaassaasa pingaarnersarissavaa. Asiap Kangiani sinniisoqarfiup pilersinneqarnerinnaatigut Asiap Kangiani oqartussanik niueqatigisartakkanillu suleqateqarnerit ersarinnerusut toqqaanarnerusullu pilersinneqassapput.

Asiap Kangiani sinniisoqarfiup Kalaallit Nunaata Asiap Kangiani inuussutissarsiorfimmittarsaassisarneranut nukittorsassaaq, siunissamilu suliamut pingaaruteqartumik inissisimajumaarluni.

Sinniisoqarfik inuussutissarsiutit eqqarsaatigalugit niuernikkut aporfuijunnartut aaqinniartarnissaanik immikkut suliaqartassaaq. Asiap Kangiani niuersinnaaneq eqqarsaatigalugu nunarput atlantikup avannaani nunanit sanilerisatsinnit toqqaanartumik unammillerteqarpoq. Assersuutigalugu Island Kina-lu 2014-imi killeqanngitsumik niueqatigiissinnaaneq pillugu isumaqatigiissuteqarput tamatumalu kingunerisaanik Islandimiut aalisakkanit tunisassiaat Kina-mi niuerfennut eqqunneqarnerminni akitsuutaat appartinneqarsimallutik Savalimmiullu Beijingimi 2019-imi augustusimi sinniisoqarfeqalerluni tassuunakkullu savalimmiut aalisakkanik nioqquteqartarnera iluaquserniarneqarluni.

Taamaattumik niuernikkut qaninnerusumik suleqateqarnissaq kalaallit aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut Asiap Kangiani niueqateqalersinnaanissaanik qulakkeerisussamik pilersitsinissaq annertuumik pisariaqartinneqarpoq. Nunatsinni ingerlatseqatigiiffiit ukiumut 2,3 mia. kr-it sinnerlugit nalilinnik Asiap Kangiani nunanut tunisaqartarput. Tunineqartartut Kina-mut pinerusartut 1,5 mia. kr.-t missaannik naleqarput Japanimullu tunineqartartut ukiumut 850 mio. kr.-t missaannik naleqarlutik. Royal Greenlandip 2019-imut ukiukkaartumik naatsorsuutit aqutitigalugit nalunaarutigaa Kina tunitsivigisartakkani annerpaartarilersimagaa. Taamaattumik nunatta aningaasaqarniarnera eqqarsaatigalugu Asiap Kangiani atassuteqaateqarnissaq pingaaruteqarlunnarpoq.

Nunatta Asiap Kangiani sinniisoqarfiup Beijingimi Kina-mi inissinneqarnissaa naapertuunnerpaasutut Naalackersuisunik nalilerneqarsimavoq.

Nunanik tamalaanik suleqateqarnitta ineriartorteqqinneratigut annertusarneratigullu nunatta politikikkut soqutigisai aningaasaqarnikkullu ineriartornissaa qulakkiissavagut. Tamanna nunat tamalaat akornanni isumaqatigiinniarnernani, ataatsimiinnerni, oqallifinni isummersoqatigiinnernilu Kalaallit Nunaat ersersinneqartarneratigut pissaaq, taamaasillunilu Issittoq Kalaallit Nunaallu pillugu aalajangiinernut sapinngisamik sunniinera anguneqassalluni. Issittumi Siunnersuisoqatigiit iluani aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiit iluani ilaatigut inuiaqatigiittut ineriartorneq, pinngortitaaq, avatangiisit silallu pissusaanut tunngassuteqartuni suleqatigiinnerput Arctic Circle Assemblymilu peqataasarneput Kalaallit Nunatta nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsinerannut suli pisariaqarlutillu pingaaruteqartuupput.

Naalackersuisut Issittumi Siunnersuisoqatigiit suliaqarnerannut peqataanerat pingaaruteqarpoq, pissutigalugu naalagaaffeqatigiinnermi nunarput Issittumiimmat, uagullu, inuiaat kalaallit, naalagaaffiup Issittormiortarimmatigut. Tamanna aalaakkaasuvoq, kissaatigaarputtaaq tamanna erseqqissarneqarlunilu pissusissamisoortumik ataqqineqassasoq, tamassumunnga ilanngullugu Kunngaqarfiup Issittoq pillugu Periusissaata nutaap maannakkut suliarineqarnerani.

EU-p 2021-2027-mut missingersuusiaani pingaernerutitat nunat ilaasortat akornanni ukioq manna juulimi isumaqatigiissutigineqarput. EU-mik suleqateqarnitsinnut tamanna nutaarsiassatsialaavoq, kisianni aningaasaatit agguarneqarnissaannut immikkuualuttut suli isumaqatigiinniutigineqarput. Tamanna pissutigalugu Bruxellesimi atorfilittatta EU suli oqaloqatigaat.

Tuluit Nunaata EU qimanniarlugu aalajangenera Kalaallit Nunaannut malunnaateqassaaq. Tuluit isumaqatigiissutitaqanngitsumik EU-miit aninerat Tuluit Nunaannut avammut tunisassiarisartakkatta pingaarnersat akitsuusigaannginnerannut kinguneqarsinnaavoq. Taamaammat atorfilittatta Tuluit Nunaannut niuernikkut isumaqatigiissusiornissamut missingiut sulissutigaat.

Naalackersuisut kissaatigaat, Islandimi sinniisoqarfitsigut, Islandimik suleqateqarnitta piusup attatiinnarneqarlunilu annertusarneqarnissaa, kiisalu politikikkut aningaasaqarnikkullu attaveqateqarnerit nukittorsarneqarnissaat. Ilaatigut silaannakkut angallannerup immakkullu assartuinerup iluini suleqatigiinnerup nukittorsarneqarnissaa naatsorsuutigaarput. Aammattaaq aalisarnerup, nunalerinerup, takornariaqarnerup, niuernerup sanaartornerullu iluini suleqatigiinnerup annertusarneqarsinnaajumaarnera naatsorsuutigaarput.

Taamatut oqaaseqarlunga Naalackersuisut nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaataat Inatsisartuni kajumittumik oqaluuserisassanngorlugu ingerlatissavara.